

yapı

304

MİMARLIK
TASARIM
KÜLTÜR
SANAT
MART
2007
7YTL

ISSN 1300-3437

304

Misi'de Kentsel Duyarlılık Projeleri

Projects for Urban Consciousness in Misi

ENGLISH SUMMARY ON PAGE 47

Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nde Mimari Tasarım 7 dersi kapsamında öğrenciler "Misi'de Kentsel Duyarlılık Projeleri" adı altında özgün tasarımlar gerçekleştirdi.

NESLIHAN DOSTOĞLU
ÇİĞDEM YÜCEL
Z. SEVGEN PERKER*

» Tarihsel süreç içinde anıtsal yapıların önemlerinin vurgulanması ve onarımlarının gerçekleştirilmesi için çeşitli çabaların gösterildiği bilinmektedir. Ancak geçmiş dönemlerde yapılan onarımlarla bugünkü restorasyon çalışmaları arasında bazı farklar olduğu da görülmektedir. Geçmişte genellikle anıtsal yapıların çeşitli vakıflar aracılığıyla yaşatılması amaçlanırken, günümüzde korumanın kapsamı genişletilmiştir. Mimari miras yalnızca anıtsal yapıları değil, bir toplumda gerçekleştirilen bütün fiziksel yapılanmaları bünyesinde barındırdığı halde, geçmişten günümüze uygulanan koruma çalışmaları anıtsal yapılar üzerinde yoğunlaşmış, sivil mimarlık örnekleriyse genelde gözardı edilmiştir. Oysa, ekonomik sorunlar ve karmaşık mülkiyet durumları kültürel mirasımızın önemli bir ürünü olan konutlarda bozulmayı hızlandırmaktadır. Günümüzde gerek tarihi önemi olan tekil konutlarda, gerekse konut alanlarında koruma çalışmalarına daha fazla önem verilmeye başlanmıştır. Kentsel rehabilitasyon uygulamalarında, işlevlerini yitirmiş tarihi binalara yeni işlevler vererek varlıklarını sürdürmelerini sağlamak, ayrıca tarihi dokular içinde yeni yapılaşmalara yerleşmenin yaşam kalitesini giderek artıracak çekim noktaları yaratmak amaçlanmaktadır. Ancak, sorunlu bölgelerde yapılacak rehabilitasyon

çalışmalarının başarılı olabilmesi için yörede yaşayan halkın desteği büyük önem taşımaktadır.

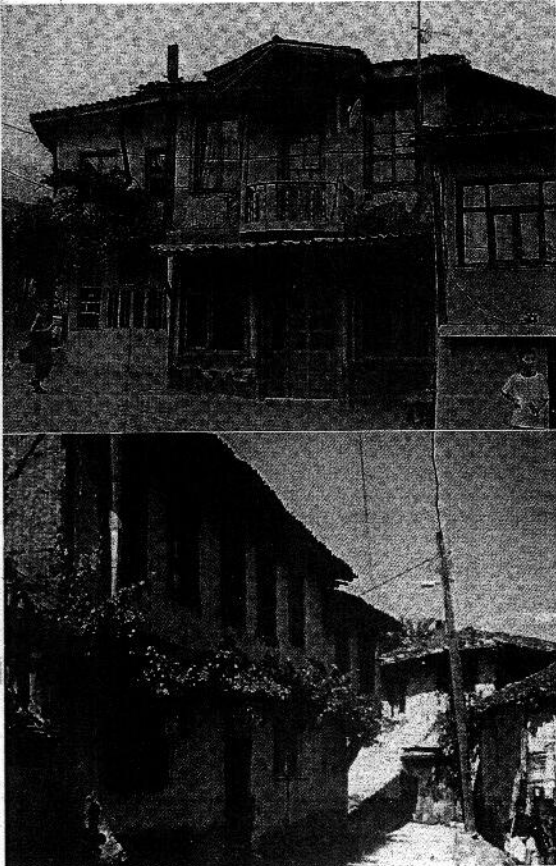
Uludağ Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nde 2003-2004 Eğitim Öğretim Yılı Bahar Yarıyılında Mimari Tasarım 7 stüdyosunda uyguladığımız (Prof. Dr. Neslihan Dostoğlu, Öğr. Gör. Çiğdem Yücel ve Arş. Gör. Z. Sevgen Perker) yöntemle öğrenciler, Bursa yakınlarında önemli bir tarihi yerleşim olan Misi'de sosyal yapıyı, fiziksel yapıyla birlikte gözetilen bir tasarım yaklaşımı sergilemişlerdir. Bu stüdyo kapsamında öğrencilerin Misi'nin çevresel niteliğini, mekânsal özelliklerini, yerleşmede yaşayan halkın gündelik yaşamını zenginleştirecek, toplumsal yaşama katkıda bulunacak, yerleşmeyi daha yaşanılır kılacak projeler üretmeleri hedeflenmiştir. Öğrencilerin çalışmalarının değerlendirildiği jüriyle Bursa'dan Y. Mimar Ozan Ergün ile mimar Prof. Dr. Atilla Yücel ve Han Tümertekin davet edilmiştir.

1. Bursa ve Misi

Tarihi ve kültürel değerler açısından son derece zengin bir kent olan Bursa'nın M.Ö. 185 yılında Bitinyalılar tarafından, Kartaca komutanı Hannibal'in önerisiyle kurulduğu bilinmektedir. Ancak yapılan araştırmalar bölgede M.Ö. 6000'lerden başlayarak farklı grupların yaşadığını göstermiştir.

Geçmişte Misi Köyü, günümüzdeyse Gümüştepe Mahallesi olarak anılan yerleşim Bursa kentinin 15 km

Misi'de fiziksel yapı ve tarihi doku.
The physical structure and historical texture in Misi.

batısında, Orhaneli yolu üzerinde, Nilüfer Çayı'nın batısında konumlanmaktadır. Çevresi ormanlarla çevrili olan Misi eğimli bir araziye yayılmaktadır.

1.1. Misi'nin Tarihçesi: M.Ö. 1816'da Trakya'dan Güney Marmara Bölgesi'ne göç eden "Misyalılar" olarak bilinen bir kavim yöreye yerleşmiştir. Bölgede üç yerleşim kuran Misyalılar, Bizans dönemine (M.S. 5. yüzyıl ortaları) kadar burada yaşamışlardır. 1316 yılındaysa Orhan Gazi, o dönemde bir Hıristiyanlık merkezi olan Misi'yi alarak Osmanlı topraklarına katmıştır. Misi'nin Bursa'dan önce Osmanlı topraklarına katılması, yerleşimin stratejik bir öneme sahip olduğunu göstermektedir. 1961 yılında adı "Gümüştepe" olarak değiştirilen Misi 1987 yılına kadar köy olarak anılmıştır. 1987'de köy statüsünden çıkarılan ve Nilüfer Belediyesi'ne bağlı bir mahalle olan Misi, 1989'da Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından kentsel sit alanı ilan edilmiştir.

1.2. Misi'nin Sosyo-Ekonomik Yapısı: Bölgede tarih boyunca önemli miktarda şarap ve ipek üretimi yapıldığı bilinmektedir. Misi'de üretilen misket şarabına adını veren misket üzümü geçmiş dönemlerde yörede çok miktarda yetiştirilmiştir. Osmanlı dönemine kadar bağcılık ve şarapçılıkla geçinen Misi halkının Osmanlı döneminde pekmez üretiminden gelir elde ettiği bilinmektedir. 1935 yılında yeniden şarap üretilmeye başlanan Misi'de günümüzde yalnızca bir adet şarap imalathanesi bulunmaktadır.

Misi'de tarihsel süreçte en önemli geçim kaynaklarından olan ipekçilik günümüzde tümüyle, bağcılıksa büyük ölçüde yok olmuştur. Ekonomik yaşamdaki olumsuz değişimler Misi'nin geleneksel konut dokusuna da yansımış, pekçok konut yangın, deprem gibi çeşitli afetler ya da bakımsızlık nedeniyle kısmen ya da tümüyle tahrip olmuştur. Geleneksel konut dokusunun korunabilmesinde, halkın bu konuda eğitilmesinin ve ekonomik destek sağlanmasının kolaylaştırıcı rol oynayacağı düşünülmektedir.

1.3. Misi'nin Fiziksel Yapısı:

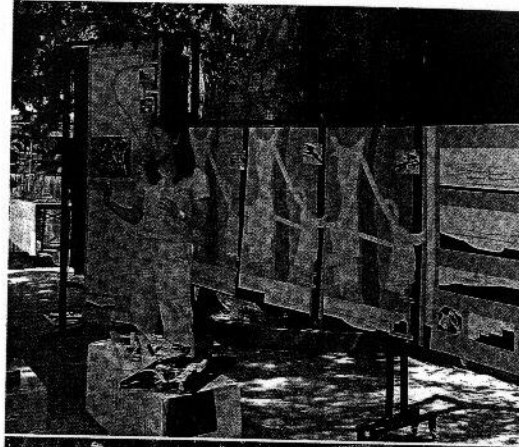
Nilüfer Çayı, bu Çay'ın üzerindeki köprüyü geçtikten sonra sürpriz bir biçimde karşılaşılan meydan ve çıkmaz sokaklar, yamaçta Nilüfer Çayı'na doğru konumlanan sivil mimarlık örnekleri ve onları çevreleyen çam ormanları Misi'nin fiziksel kimliğini oluşturan önemli elemanlardır. Çevresi tepelerle çevrili olan Misi'nin merkeziyse caminin ve yerleşimde yaşayan erkeklerin buluşma mekânları olan kahvehanelerin bulunduğu giriş meydanıdır.

Yamaçlarda konumlanan sivil mimarlık örneklerine, giriş meydanından ulaşılabilir. Misi'de bulunan sivil mimarlık örnekleri genelde dış sofalı plan tipinde düzenlenmiştir. Çoğunlukla iki katlı olan geleneksel konutların zemin katları taş, üst katlarıysa kerpiç dolgulu ahşap karkas tekniğinde inşa edilmiştir.

1950'lerden başlayarak Türkiye'de ekonomik zorluklar nedeniyle kırsal itmesi, kentlerinse sanayileşme aracılığıyla daha iyi iş olanakları ve eğitim, sosyal yaşam vb. açısından daha zengin olanaklar sunması nedeniyle bir çekim noktası oluşturması sonucunda kentsel alanlarda artan nüfusun baskısı daha fazla hissedilmektedir. Bu süreçte, ülkemizde pek çok kırsal yerleşimde olduğu gibi Misi'deki geleneksel konutlar da sahipleri tarafından terk edildiği için bozulmakta ve giderek yok olmaktadır.

2. Misi'de Öğrenci Çalışmaları

Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nde dört yıllık eğitim süresince her dönem verilen Mimari Tasarım derslerinde genel olarak kente katkı sağlayan proje konularına öncelik verilmektedir. Bu kapsamda, Mimarlık Bölümü'nde 2003-2004 Eğitim-Öğretim Yılı Bahar Yarıyılı'nda, Mimari Tasarım 7 dersi kapsamında 16 öğrenci "Misi'de Kentsel Duyarlılık Projeleri" adı altında özgün tasarımlar gerçekleştirmişlerdir. Çalışmada öğrencilerin, Misi'nin çevresel niteliğini, mekânsal özelliklerini, yerleşimde yaşayan halkın gündelik yaşamını zenginleştirecek, toplumsal yaşama katkıda bulunacak, yerleşmeyi daha yaşanılır kılacak projeler üretmeleri hedeflenmiştir.

Misi'de kentsel duyarlılık proje çalışmaları ve çalışma grubu.

Work on the urban sensitivity project in Misi and the members of the team.

2.1. Misi'de Kentsel Duyarlılık Projeleri Çalışma Programı:

Yarıyıl başında, proje yürütücüleri tarafından "Misi'de Kentsel Duyarlılık Projeleri" başlığı altında hazırlanan dosyada, öğrencilere tarihi kentlerle Misi'nin tarihi, ekonomik, sosyal ve fiziksel geçmişini içeren bilgiler sunulmuştur. Misi'yi daha iyi tanımaya yönelik bir anket formu da hazırlanarak, yerleşmede uygulanmak üzere öğrencilere verilmiştir. Söz konusu Mimari Tasarım 7 stüdyosunda Misi'deki yaşam kalitesinin iyileştirilmesini sağlayacak projeler üretilmesi ilkesi benimsenmiş, öğrencilerin Misi'ye eleştirel bir gözle bakmaları ve geliştirilen tasarımların hem Misi'nin genel yerleşimine yönelik kararları (yaya ve taşıt trafiği, meydanlar, yeşil alanlar, nehir kıyısı vb.), hem de Misi'deki yaşamda gereksinim duyulan bina komplekslerini içermesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda, öğrencilerden grup olarak Misi'nin bir maketini yapmaları, yerleşmeyi analiz ederek sorunları ve potansiyelleri saptamaları, yerleşmeyle ilgili genel önerilerde bulunmaları, öğretim elemanlarınca belirlenen proje konuları arasından seçecekleri alternatifle ilgili gereksinim programını hazırlamaları ve tasarımlarını bu programa göre geliştirmeleri istenmiştir. Ayrıca, öğrencilerin, proje yürütücüleri tarafından hazırlanan anketi yerleşim genelinde uygulamaları istenmiştir.

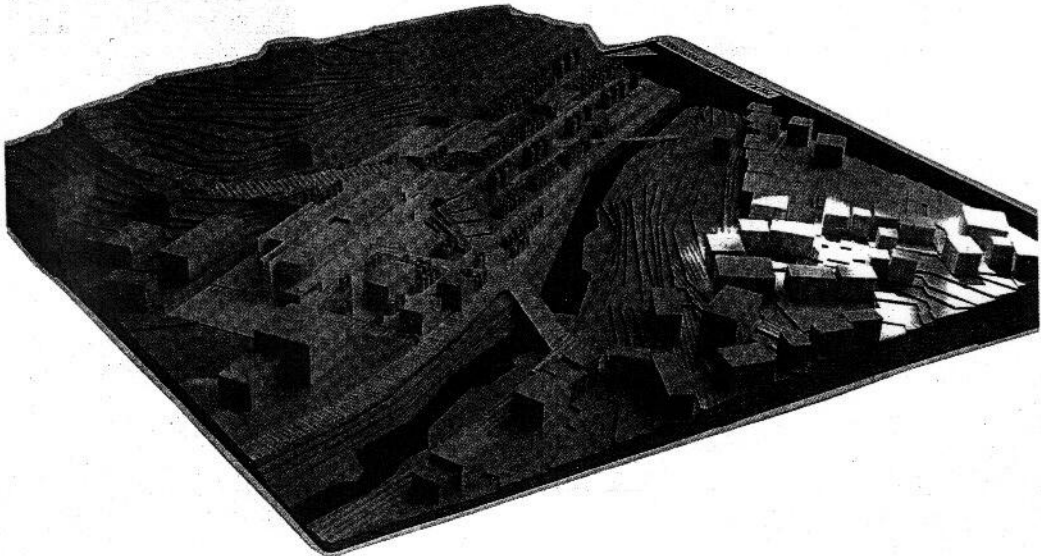
Gerek uygulanan anketlerin sonuçları, gerekse Misi'de öğrencilerin yaptığı gözlemler projelerin gelişimine önemli katkılar sağlamıştır. Bu çalışmalar sonucunda, Misi'nin, Türkiye'nin dördüncü büyük kenti Bursa'ya yalnızca 15 km uzaklıkta olmasına karşın son derece tutucu bir yapısı olduğu, Misi'deki kadınların sosyal yaşamdan büyük ölçüde soyutlanmış olduğu anlaşılmıştır. Bursa kent merkezine hiç gitmemiş ya da çok seyrek gitmiş kadınların bulunduğu Misi'de, sosyal amaçlı mekânlar tümüyle erkekler tarafından kullanılmaktadır. Tarımdaki gerileme nedeniyle erkekler genelde üretimden değil, tarlaların satışından para kazanmakta, günlerinin büyük kısmını girişteki meydana açılan iki adet kahvehane ve cami arasında geçirmektedir. Kadınlarsa Belediye tarafından yaptırılan çokamaçlı salonu, erkeklerin gittiği kahvehanelerin üzerinde yer aldığı için benimsememiş, düğün, vb. kutlamalarını bir kez bile bu mekânda yapmamışlardır. Çokamaçlı olması beklenen bu mekân, Misi halkı tarafından hiç kullanılmamıştır. Çalışma kapsamında yapılan bir başka saptamaysa Misi'yi Misi yapan Nilüfer Çayı'nın yeterince değerlendirilmemesi ve yerleşimin Çay'a sırtını dönmesidir. Bu bağlamda, Mimari Tasarım 7 stüdyosunda, öğrenciler tarafından geliştirilen projelerde bu iki saptama önemli rol oynamış, Misili kadınları sosyal yaşama kazandıracak, Çay'ın ve

Çay kıyılarının potansiyelini yeterince değerlendirecek ve halkı üretime teşvik edecek nitelikte projeler geliştirilmesi fikri benimsenmiştir.

2.2. Misi'de Kentsel Duyarlılık Projeleri Kapsamında Gerçekleştirilen Çalışmalar:

Uludağ Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nde Mimari Tasarım 7 dersinde "Misi'de Kentsel Duyarlılık Projeleri" çalışması kapsamında Murat Yüksel, Emre Apak, Melek Haseki, Fatih Orman, Kadir Kastal, Aytül Yıldırım, Leyla Gergerli, Serdar Eker, Hafize Erken, Emine Çaçkurlu, Erkan İncedayı, Sevinç Alkan, Banu Bayrak, Tevfik Tekneci, Timur Çelik, Eyüp Top adlı öğrenciler arasında iş bölümü yapılarak;

- Misi maketi hazırlanmış,
- Jeolojik durum ve iklim koşulları analiz edilmiş,
- Yaya ve taşıt trafiği belgelenmiş, Misi'nin Bursa ve öteki yerleşmelerle ilişkileri saptanmış,
- Yeşil doku, meydanlar ve kent mobilyaları saptanarak fotoğraflanmış,
- Tescilli binalar saptanarak bir haritaya işlenmiş,
- Sosyo-ekonomik durum ve demografik yapı saptanmış,
- Yerleşmedeki işlevlerin dağılımları belirlenmiş,
- Bölge bazında kat adetleri, yapı sistemleri ve işlevler belirlenmiş,
- Tescilli yapılar arasından belirlenen üç konutun rölöveleri hazırlanmıştır.

Misi'de Üzüm Ürünleri Kompleksi Tasarımına ilişkin Murat Yüksel maketi. Model of the Murat Yüksel design for the Grape Products Complex in Misi.

Yapılan anketler ve incelemeler sonucunda Misi'de Sosyo-Kültürel Merkez ve Üzüm Ürünleri Kompleksi olmak üzere iki farklı proje konusu belirlenmiştir. Çalışma alanı olarak Sosyo-Kültürel Merkez için Nilüfer Çayı'na bakan eğimli arazi, Üzüm Ürünleri Kompleksi içinse köprü'nün öteki tarafındaki alan seçilmiştir. Dolayısıyla, her iki alan da Nilüfer Çayı'nın Misi içindeki öneminin irdelenebilmesine olanak sağlamıştır.

Sosyo-Kültürel Merkez projesi kapsamında, bünyesinde kadınlara çeşitli konularda eğitim verilebilecek atölyelerin, el işlerinin satışa sunulabileceği mekânların, çokamaçlı salonların, sergi alanları ve kafelerin bulunduğu bir gereksinim programı geliştirilmiştir. Bu bölgede daha önce yer aldığı bilinen hamam işlevi de özellikle yeniden düşünülmüş; böylece gerek hamam aracılığıyla, gerekse kadınlara yönelik kursların ve el emeğiyle üretilen ürünlere satış olanaklarının sağlanmasıyla kadınları sosyal yaşamla bütünleştirmek amaçlanmıştır. Üzüm Ürünleri Kompleksi projesi kapsamında bünyesinde şarap, pekmez, şıra gibi pek çok üzüm ürününün üretildiği imalathanelerin, üretilen ürünlerin pazarlanması için gerekli mekânların, üretim hakkında eğitim verilebilecek birimlerin, restoran ve kafe gibi sosyalleşmeyi sağlayacak mekânların bulunduğu bir program hazırlanmıştır. Tarihsel süreçte önemli miktarda şarabın üretildiği bilinen Misi'de günümüzde yalnızca bir tane kalan imalathane de Misili olmayan bir kişi tarafından işletilmektedir. Yalnızca şarap üretmek yerine, üzüm suyu, pekmez, şıra ve sirke gibi üzümün çeşitli ürünlerinin, şarapla birlikte üretilmesi, bütün bu ürünlerle ilgili eğitimin verilmesi ve ticaretinin yapılması sayesinde halkın şarap üretimine daha sıcak bakacağı düşünülmüş ve gereksinim programı bu doğrultuda hazırlanmıştır.

Fiziksel çevrenin tasarımında sosyal çevrenin ne denli önemli olduğunun bir kez daha kanıtlandığı bu çalışmalar sonucunda öğrenciler oldukça başarılı projeler üretmişlerdir. Son jüri toplantısı Misi'de Nilüfer Çayı kıyısında Nilüfer Belediye Başkanı, Meclis Üyeleri, Muhtar ve halktan bazı kişilerin katılımıyla

gerçekleştirilmiştir. Böylece Misi halkının yapılan çalışmaları görmeleri ve ileride bölgenin geliştirilmesine yönelik olarak yapılacak çalışmalarda destek olmaları amaçlanmıştır. Jüri günü kahvehane üzerinde yer alan çokamaçlı salon da, öğretim elemanları, öğrenciler ve öteki katılımcılara öğle yemeği servisi için kullanılarak, ilk kez işlevini yerine getirmiştir.

Uludağ Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nde yapılan bu çalışmalar, Nilüfer Belediyesi'nin, Misi'nin koruma amaçlı imar planını yaptırmasında kolaylaştırıcı rol oynamış; öğrencilerin çalışmalarının tamamlanmasından kısa bir süre sonra başlayan ve halen sürmekte olan planlama sürecinde gerek anketler ve analizler, gerekse de önerilen projeler, çeşitli fikirlerin gelişmesine yol açarak, Üniversite-Belediye işbirliğinin güzel bir örneğini oluşturmuştur.

Kaynaklar

- * Ahunbay, Z.; "Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon", YEM Yayın, 1995.
- * Anonim; "Gümüştepe (Misi) Yerleşmesinin Bölge İçindeki Yeri", Nilüfer'de Yerel Gündem Dergisi, Yıl:1, S.5, s.4-5, Mayıs-Haziran 2005.
- * Güneş, E.; "Gümüştepe (Misi) Köyünde Yer Alan Sivil Mimarlık Örneklerinin İncelenmesi ve Restorasyon Araştırması", Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1990.
- * Özyaba, M.; "Koruma Planlamasında Yaşatarak Koruma Kavramının Geliştirilmesi ve Bir Örnek: Misi Köyü", Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Sit Koruma Planlaması Bölümü, Yüksek Lisans Tezi, 1991-1992.
- * Özyanık, N.Ü.; "Prof. Dr. Neslihan Dostoğlu Röportajı: Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nden Gümüştepe (Misi) için Kentsel Duyarlılık Projeleri", Nilüfer'de Yerel Gündem Dergisi, Yıl:1, S.5, s.6-8, Mayıs-Haziran 2005.
- * www.nilufer.gov.tr

*Neslihan Dostoğlu, Prof. Dr.

Çiğdem Yücel, Y. Mimar

Z. Sevgen Perker, Arş. Gör. Y. Mimar

Uludağ Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Öğretim Üyeleri

Not: Fotoğraflar Neslihan Dostoğlu arşivi ve www.nilufer.gov.tr adresinden alınmıştır.

Projects for Urban Consciousness in Misi (a historic settlement near Bursa)

NESLİHAN DOSTOĞLU, ÇİĞDEM YÜCEL,
 Z. SEVGEN PERKER

» There have been various attempts to emphasize the importance of monumental buildings and implement their renovation throughout history. However, there are differences between the renovation processes in the past and contemporary restoration practice. While the aim in the past in Turkey was to enable the survival of monumental buildings through the help of certain waqfs, the scope of conservation in the world has been widened today.

Furthermore, although architectural heritage comprises all kinds of physical intervention in society, restoration projects have basically focused on monumental buildings in history, while housing areas have been generally disregarded. However, economic problems and complex ownership conditions have accelerated the deterioration of houses which are, in fact, important products of our cultural heritage. Today, more emphasis is given to the conservation of single houses which have historical importance and to housing areas. In urban rehabilitation practice, the aim is to enable the survival of historical buildings that have lost their original functions by giving them new functions, and to construct new buildings in historical districts in order to create attraction nodes that will improve the life quality of the settlement. However, the success of rehabilitation projects implemented in problematic areas greatly depends on the support of the people who live in the area.

At the Department of Architecture of Uludağ University, students in Architectural Design Studio 7 adopted a design approach that cared for social structure as well as physical structure, according to the method applied by the studio critiques Prof. Dr. Neslihan Dostoğlu, Inst. M. Arch. Çiğdem Yücel, and Asst. M. Arch. Z. Sevgen Perker. In the context of this studio, the students were expected to produce projects which would enrich the environmental quality and spatial characteristics of Misi, and the daily life of people in the settlement, and which would also contribute to its social life.